

MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Našim zavarovancem

V svoji nad štiridesetletni zgodovini si je Vzajemna zavarovalnica pridobila sloves, da je o vsakem novem pojavu obveščala svoje zavarovance, na njihova vprašanja in ugovore odgovarjala in jim pri vsaki svoji odločitvi natočila čistega vina. Odkrito in jasno jim je povedala vso resnico in jih točno poučila o vseh njihovih dolžnostih in pravicah, ki jih imajo iz sklenjenih zavarovalnih pogodb. Nikdar se ni izogibala jasnosti. Iz dognanja drugih in iz lastne izkušnje ve, da je odkritost — četudi včasih neprijetna — temelj medsebojnega zaupanja in zaradi tega najbolj trajna vez med zavarovalnico in zavarovancem. Še vedno velja stari izrek: jasne pogodbe — pristržno prijateljstvo.

Tak poseben pojav, ki ga je treba pojasniti, so **vojne stvarne škode**. Naravno je, če oškodovanci povprašujejo, kdo bo poravnal te škode. Nekateri prizadeti zavarovanci so kar mnenja, da v prvem redu zavarovalnica, pri kateri so zavarovani. Zavarovalnica, ki je premije prejela, naj sedaj plača tudi škodo. Da zavarovanci ne bodo živeli v napačnih mislih in se vdajali varljivim utvaram, je v vprašanju plačila vojnih stvarnih škod potreben jase in točen odgovor. O tem predmetu se je javno in zasebno že razpravljalo skoraj v vseh državah. Iz vseh razprav se je pa pokazalo, da morejo v tem vprašanju pravilno soditi samo oni, ki dobro poznajo ustroj in tehniko zavarovanja ter njegovo gospodarstvo sploh.

Zavarovalnice so gospodarske ustanove. Njih namen je: iz skupnih prispevkov, ki jih v obliki premij plačujejo zavarovanci, pokrivati zavarovane škode, ki so nastale zaradi požara, vloma, nezgode in podobnih elementarnih nesreč. Zavarovalnice jamčijo torej za one škode, ki so zavarovane in so v zaračunani premiji upoštevane. Katere škode pa so upoštevane v premiji? V premiji so upoštevane samo v naprej vidljive in preračunljive škode. Predvidljive škode so tiste, ki se v določenem večjem časovnem razdobju in na določenem ozemlju redno pojavljajo tako glede števila kakor tudi glede obsega. Take škode so v požarnem zavarovanju škode, ki nastanejo po strelji, malomarnosti, otrocih in podobno. Požarne škode iz teh vzrokov se pojavljajo skoraj redno v istem številu in obsegu. Na podlagi statističnih podatkov o požarnih škodah v določeni časovni dobi in na določenem ozemlju v preteklosti se da z veliko verjetnostjo sklepati na število in obseg škod, ki bodo pod istimi pogoji nastale v bodočnosti. Od višine pričakova-

nih škod je odvisna višina premije, kateri se morajo prišteti stroški poslovanja in izdatki za tako zvane katastrofalne škode, o katerih bo pozneje govor. Tako izračunana premija se imenuje potrebna in zadostna. Potrebno in zadostno premijo morajo dajati zavarovanci zavarovalnicam, zato pa so zavarovalnice dolžne plačati zavarovancem samo vse v premiji upoštevane in zaradi tega zavarovane škode.

Zavarovalnice torej ne zavarujejo **nepredvidljivih in nepreračunljivih škod**, ki ne nastajajo redno, ampak le v zelo redkih razdobjih, na povsem različnih krajih, v obsegu, ki se ne more v naprej določiti. To so škode, ki nastanejo zaradi povodnji, vulkanskih izbruhov, potresov, plazov, viharja, snežnih zametov in slično. Za te škode, med katere spadajo zlasti škode, **povzročene po vojnih dogodkih**, pravilne premije zaradi pomanjkanja vsake računske osnove ni možno določiti. Vsaka premija bi bila popolnoma poljubna. Mogoče bi bila tako visoka, da bi zavarovanci tako premijo težko zmagovali ali jo gospodarsko celo ne zmogli ter zaradi tega zavarovanje odklanjali. Mogoče bi bila prenizka in bi zavarovalnice ob nastanku njihove obveznosti za plačilo tako ogromnih škod propadle, ker še nišo zbrale za pokritje vseh škod zadostne premijske prihranke.

Zavarovanje zgoraj označenih škod je torej **silno riskantno**, tako za zavarovalnice kakor tudi za zavarovance, in jih zaradi tega ni možno zavarovati. Posebno nevarno bi bilo zavarovanje **vojnega rizika**. To sploh ne bi bilo več pravo zavarovanje, ampak le še gola špekulacija, s katero se zdravo in solidno zavarovanje sploh ne sme baviti.

Ti razlogi so bili merodajni, da je zavarovalništvo zavarovanje vojnih stvarnih škod izključilo.

Iz istih gospodarskih in zavarovalno tehničnih razlogov ter potrebne jasnosti je zakonodajalec v zakonu o zavarovalni pogodbi (§ 74) izrečno določil, da zavarovalnice za **vojne stvarne škode ne jamčijo**. Zavarovalnice so pa to določbo še posebej sprejele v svoje splošne zavarovalne pogoje (čl. 2), ki so sestavni del vsake zavarovalne pogodbe.

Priznavam — pravi drugi — da obveza zavarovalnic za plačilo vojnih stvarnih škod ne obstaja, vendar jih pa morejo zavarovalnice plačati iz dohodkov rednega poslovanja.

Naša knjiga

V kratkem bomo obhajali praznik svetih bratov Cirila in Metoda. Pred tisoč leti sta nam prinesla pismo, božjo besedo, pisano v domačem jeziku. Ob današnji množici knjig težko slutimo pomen tiste knjige, ki je prišla prva med naše prednike.

Kaj nam je knjiga prav za prav? Tisti, ki jo pogreša, bo mnogo bolj čutil njen pomen.

Do neke naše vasice ni mogla dalje časa nobena knjiga in noben časopis. V vasi je postalo čudno dolgočasno, ljudje so nečesa čakali, a se niso prav zavedali, česa. Nenadoma pa so prišli skoraj vsi na isto misel. Spomnili so se, da leže nekje na podstrešju že zelo dolgo knjige. Poiskali so jih, obrisali debele plasti prahu z njih in jih spet prenesli na svetlobo. Ob dolgih večerih in ob nedeljskih popoldnevih so družine spet poslušale zgodbe starih »Večernic«.

Knjiga je kakor okno v svet, skozi katerega gledamo daljne kraje in občudujemo lepoto, ki smo jo morda komaj kdaj slutili. Ob knjigi potujemo, doživljamo tiho srečanje tujih ljudi, spoznavamo veličino tujih narodov. Knjiga je utelešena človeška misel, ki išče luči, neskončnosti, resnice in lepote.

V knjigi spoznavamo stvari, ki jih nismo poznali. Znanstveniki rešujejo težka vprašanja, katerih že v desetletjih niso mogli rešiti predniki: iz knjig se tedaj učimo in se izobražujemo.

V lepi knjigi pa gledamo tudi pisano življenje. Umetnik — pesnik ali pisatelj — ga opisuje z besedami, ki so lepe kakor ovetlice. Ob tej knjigi živimo veliko, lepo ali težko življenje tudi mi. Rešujemo vprašanja, ki smo jih dolgo nosili v sebi. Ob lepi knjigi spoznavamo smisel življenja, se poglobljamo vase, duhovno rastemo in postajamo boljši in iskrenejši ljudje.

V lep dom spada tudi lepa knjiga: taka knjiga namreč, ki nam ne ruši vrednot, med katere spadajo zlasti vera, pravost, poštenje, narodnost. Saj je že precej knjig po slovenskih domovih, le razmetane so in raztrgane. Določimo jim prostor v sobi, naredimo polico in jih prenesimo iz zaprašenih podstrešij v svetel kraj, postavimo jih sredi med nas! Ne trgajmo jim platnic in listov, da bi nam služile za zavijanje najrazličnejših predmetov. Rajši jih zavijmo in prilepimo liste, ki vise stran. In ko bodo prišle spet nove knjige v naš dom, jih položimo na polico k starim. Tako bo imel vsak naš dom preprosto, a lepo knjižnico, ne morebiti le hiš v okras, kot vidimo v marsikaterem gosposkem stanovanju, marveč družini v potrebno duševno hrano.

Če slutimo, kako velikega pomena je lepa knjiga za posameznika, bomo tudi razumeli, kako važna je za ves narod. Ob nji so živeli in so vzgajali rodovi, z njo v roki so v borbi za obstanek vedno izpričevali svojo narodno in kulturno posebnost.

Kar je bila naša knjiga prednikom, naj bo tudi nam! Zato določimo v naših domovih res častno mesto domači knjigi in jo pogosto jemljimo v roke!

J. P.

Majhni narodi pridejo do besede in veljave predvsem v kulturi. Merilo za kulturo pa je knjiga.

MLADA MOČ

Minila sta dobra dva meseca, kar smo v Mladi moči kramljali o pomladi. Tedaj je bil tihi postni čas, zdaj pa so že slovesne binkošti mimo in poletje se pričinja.

Začetek poletja pa je vedno tudi konec šole. Zapro se vrata učilnic in mladost ne ve, kam bi se dala. Mislim seveda tako mladost, ki se je v šolskem letu trudila za uspeh. Žal bo letos le nekaterim dano prebiti počitnice na zdravem kmečkem zraku. Ljubljanska mladina — in koliko te je! — ti boš morala pač v mestu prebiti poletje čim prijetnejše in kratkočasnejše. Saj hvala Bogu je že tako, da je človek najrajši tam, kjer se je rodil: povsod si zna napraviti življenje prijetno in zanimivo. Dom je vendarle dom, najsi bo v samotni domačiji, v vasi ali v velikem mestu.

Mnogočesa ste se to leto v šoli naučili. Uporabite zdaj počitnice predvsem za branje lepih, dobrih knjig! Ko boste brali zgodbe in povestice o mladih ljudeh, bodo vaši domišljivi zrasle peroti in pozabili boste na vse hudo, ki je na svetu, in nič vam ne bo dolgčas. Zakaj mladost mora biti in ostati vesela, kratkočasna.

Vam, ki rešujete uganko, nudim danes preproste in lahko nagradno dopolnjevalnice. H križankam pa se povrnemo v pusti zimi, ko poletna vročina ne bo več lenila tuhtanja in misli.

1. O . . . k — družinski mesečnik.
2. v . . . ik — veren človek.
3. z . . . a — afriška žival.
4. R . . . a — žensko ime.
5. . . . ček — del metulja.
6. . . . er — posoda.
7. V . . . s — mesto v Macedoniji.
8. . . . p — sveženj požetega žita.
9. . . . t — umit, svež, bel.
10. s . . . — vrstica v pesmi.
11. S . . . — kraj ob dolenski železnici.
12. . . . s — zverina.
13. s . . . d — znamenje, ki ostane zad.
14. s . . . ja — nastilj.
15. s . . . — živinska krma.
16. Ko . . . — vrh v Kamniških planinah.
17. s . . . h — bojazen.
18. s . . . t — odsev svetlobe.
19. s . . . vod — vrsta ljudi v pohodu.
20. . . . j — velik ptič.
21. . . . r — bolezenska tvorba.
22. s . . . č. — planinska cvetica.
23. . . . i — danes zjutraj.
24. ž . . . ec — občutljiv del telesa.
25. . . . d — večja posoda.
26. se . . . a — nasprotje svetlobe.
27. p . . . t — dan norčavosti.
28. ž . . . — del obleke.
29. . . . lo — brus za brušenje kose ali srpa.
30. . . . k — vpijke, vrišč.
31. k . . . j — lepilo.

Pike v nepopolnih besedah nadomestite s črkami, tako dobite zahtevane pomene. Ako boste prav rešili in nato nove črke od prve do zadnje povrsti prebrali, boste dobili znano župančičevo uganko, ki jo boste pa že uganili. Med reševalce bo razdeljenih deset knjig. Rešitve morajo dospeti do konca julija, seveda kot vedno z navdobo starosti, poklica in številke zavarovalne police.

Velikonočna nagradna križanka je bila obsežna, a ne pretežka. Za knjižne nagrade so bili izrehanji: Petkovšek Janez, Ljubljana, Ravnikarjeva 7; Železnik Nande, tov. delavec, Verd 125, Vrhnika; Šerbec Zorka, Ljubljana, Gubčeva ulica; Sežon Josip ml., krojač, Cerknica 160; Stančič Marija, dijakinja, Ljubljana, Zarnikova 2; Tomšič Gabrijela, Ljubljana — Moste, Predovičeva 12; Zirovnik Fani, Ljubljana, Bohoričeva 28; Simičak Ciril, Cerknica 121; Kolarič Jurij, Ljubljana, Zvonarska 16; Gogala Nuška, dijakinja, Ljubljana — Moste, Predovičeva 16.

Več pravih rešitev je šlo v peč, ker reševalci niso napisali svoje starosti, poklica in številke zavarovalne police.

Odštevanje. Učitelj: »Milko, povej mi, ako ti dam pet česenj in vseh pet poješ, koliko ti še ostane?« — Milko: »Pet koščic.«

Redno smo plačevali premije, zato naj nam pa sedaj zavarovalnice pomagajo.

Res je, da imajo zavarovalnice svoje redne dohodke, imajo pa tudi svoje redne izdatke. V vojnem času zavarovalnice ne prenehajo s poslovanjem. Škode, ki nastajajo zaradi rednih, predvidljivih in pri preračunavanju premije upoštevanih dogodkov in primerov — torej zavarovane škode — zavarovalnice tudi v vojnem času redno plačujejo. S premijami zbrana sredstva morajo zavarovalnice porabiti samo za zavarovane škode, ne pa za druge namene. Ako bi zavarovalnice pokrile zaradi izrednih razmer nastale škode — n. pr. zaradi vojnih dogodkov, bi jim zmanjkalo sredstev za plačevanje rednih zavarovanih škod, ki so jih po pogodbi dolžne poravnati.

Zopet tretji pravi, da je iz poslovnih poročil razvidno, da zavarovalnica zbira rezerve za tako imenovane katastrofalne škode. Zavarovalnica naj iz teh rezerv plača stvarne škode, ki so nastale po vojnih dogodkih. Res je, da zavarovalnica ustvarja rezerve za kritje katastrofalnih škod, med katere pa vojne stvarne škode ne spadajo. Katastrofalne škode so tiste, ki nastopajo sicer bolj poredko, a vendar od časa do časa redno ter so predvidljive in v premiji — kakor smo že zgoraj omenili — upoštevane — torej zavarovane. Take škode nastanejo, ko zajame požar celo naselje, vas, del mesta, veliko poslopje, ogromno skladišče, veliko zalogo blaga, nakopičenega v majhnem prostoru, in podobno.

Nekateri pa so celo mnenja, da bi zavarovalnica mogla pokriti tudi vojne stvarne škode, ako bi se zadolžila na svojo imovino ali prodala svoje zgradbe. V izredni stiski je treba izrednih ukrepov. Tudi to naziranje stoni na zmoti in izvira iz nepoznanja zavarovalničnega gospodarstva. Zavarovalnice prav za prav svojega imetja nimajo. One so le upraviteljice naložb svojih zavarovancev, v prvi vrsti njihovih naložb v življenjskem zavarovanju, ki tvorijo pretežni del. Ob sklepu življenjske zavarovalne pogodbe se zavarovalnica zaveže,

da bo v primeru smrti zavarovanca, najkasneje pa nekega v naprej določenega dne, izplačala določenemu koristniku zavarovano vsoto v celoti. Za ta namen plačuje zavarovane premije in jih nalaga v svoje življenjsko zavarovanje. Te prispevke, ki so po bistvu last zavarovanca samega, mora zavarovalnica primerno obrestovati, ako hoče ob smrti zavarovanca ali v pogodbi določenega dne imeti na razpolago sredstva za izplačilo dogovorjene zavarovane vsote. Obrestovanje vplačanih premij pa doseže zavarovalnica s tem, da jih naloži v donosne vrednostne papirje, da jih proti obrestim razporedi raznim dolžnikom, da jih naloži v denarnih zavodih ali da jih investira v donosne stanovanjske hiše in druge zgradbe. Zadolževati se na te premičnine ali nepremičnine ali dvigniti denar iz denarnih zavodov na račun stvarnega zavarovanja, bi bilo protipravno razpolaganje z naložbami življenjskih zavarovancev. Tak postopek bi pomenil grobo kršitev sklenjenih življenjskih zavarovalnih pogodb, za katere veljajo posebna zakonska določila.

Četudi zavarovalnice ne morejo poravnati vojnih stvarnih škod, s tem še ni rečeno, da naj vojni oškodovanci ostanejo brez vsake pomoči. Čut pravičnosti in ljubezni nam namreč pravi, da mora neki činitelj tem siromakom pomagati.

Vojna je pojav, ki zadene splošnost. Po načelu skupnosti se mora težko breme vojnih stvarnih škod porazdeliti na vse prebivalce v razmerju njihove gospodarske moči. Tako razdelitev izvesti, je po svojem namenu poklicana država, ki po eni strani z zakonom to porazdelitev lahko izvede, po drugi strani pa ima tudi moč, da doseže izpolnitev tega zakona. To naziranje obstoja danes na vsem svetu, saj živimo v času, v katerem zmagojoče prodira načelo, da je korist skupnosti na prvem mestu, šele nato pridejo interesi posameznikov.

Vzajemna zavarovalnica se je zaenkrat omejila na zbiranje podatkov o vojnih škodah, da bo na pravih osnovah mogla po svojih močeh sodelovati pri rešitvi tega vprašanja.

Potreba in korist domače lekarne

M. Wraber

1. Potrebne in nepotrebne skrbi.

Premnogo skrbi imajo ljudje, veliko tudi nepotrebni. Zaskrbljeno mislijo na vsakdanjo hrano, razmišljajo o lepi obleki po sodobnem kroju, o najnovejši obliki obutve, o udobni opremljenosti stanovanja, željno iščejo lahkih dnevnih zabav in si delajo skrbi s sto drugimi stvarmi, skrb za zdravje in prvo pomoč v nezgodah pa je med zadnjimi, nevažnimi zadevami vse dotlej, dokler nas ne iznenadi nesreča. Ne napovedano nas obišče bolezen, nepričakovano nas doleti nezgoda in nas najde nepripravljene. V stiski ljudje ne vedo, kaj vzeti v roke, s čim postreči, kako pomagati. Še bolj ko neoskrbljenost z najpotrebnejšimi domačimi sredstvi za prvo pomoč jih spravlja v zadrego nepoučenost o načinu pomoči. — Skrb za zdravje ni nič manj važna od skrbi za vsakdanji kruh.

2. Čemu domača lekarna?

Bolezen in nesreča sta neutrudljivi sestri, ki nikoli ne počivata. V stiski in zmedbi, ki jo prinašata nepripravljenim ljudem, se zatekajo k znancem in sosedom, ki čisto tudi ne morejo ali ne vedo pomagati, iščejo zdravnika, ki čisto ni takoj dosegljiv, lekarna je daleč ali zaprta. Tako raste zbežnost, ko bi morala vladati mirna razsodnost; izgublja se dragoceni čas, ko bi morala biti na mestu takojšnja pomoč. In v kolikor pomoč ni zamujena, je vsaj težja in dražja, ker doma ni potrebnih sredstev za prvo pomoč in je treba celo najnavadnejše pripomočke iskati drugod, namesto da bi bili zbrani in pripravljeni — v domači lekarni.

3. Kaj je domača lekarna?

Domača lekarna je zbirka najpotrebnejših sredstev in najnavadnejših zdravil, ki se

stalno potrebujejo v različnih boleznih in so potrebne zlasti v sili. Malenkosten pripomoček ali navadno domače zdravilo večkrat odločilno vpliva na potek bolezni ali omiljenje nesreče, če je pravočasno pri roki in če ga znamo pravilno uporabljati. — Sama domača lekarna seveda ne zadošča, treba jo je umeti dobro izkoriščati. Znanje o tem pa dajejo izkušnja, učenje, čuvanje domačega zdravstvenega izročila, ki v sedanjem rodu, polnem bahave vsevednosti, vedno bolj usiha.

4. Vrednost domačih zdravil.

Komur je mar lastnega in zdravja družine, si bo za časa pridobil potrebno mero znanja v zadevah zdravstvene pomoči in si bo tudi pravočasno omislil domačo lekarno, ki jo je treba vedno zalagati, izpopolnjevati in obnavljati, da so vsa sredstva, ki jih vsebuje, zares tudi uporabna in učinkovita. V času današnje gospodarske stiske in dragine dobiva domača lekarna še poseben pomen. Koliko izvrstnih zdravil nam nudi narava tako rekoč zastonj, treba jih je le nabrati in primerno spraviti za čas potrebe. Namesto njih kupujemo v lekarnah in mirodilnicah za drag denar umetne izdelke v obliki praškov, kroglic, izvlečkov, kapljic, vin i. dr., ki so večinoma tujega izvora in koristijo večkrat tujemu žepu bolj nego bolniku, doma pa tako rekoč hodimo po zdravilnih zeliščih.

Novi rod cení najbolj umetne zdravilne proizvode, ki se mu za drag denar vsiljujejo,

ne pozna pa več zdravilne moči domačih zelišč, ki so jih naše babice in matere nabirale s tolikšnim spoštovanjem in jih s tolikšnim uspehom uporabljale v boleznih. Kdo se še zmeni za pohojeni trpotec ob cesti, ki vsebuje tako dragoceni zdravilni sok? Po vrtovih že skoraj ni več videti pelinovega grmička, ki je našim prednikom skozi stoletja lajšal želodčne in črevesne težave; nehvaležno so ga pognali iz vrta, ali pa životari zanemarjeni v vrtnem kotu, čakajoč dne, ko ga kot ničvredno navlako vržejo čez plot. Po pašnikih in senožetih cvete gričevnik (tavžentroža) bolj v veselje pastirjem, ki ga merda še poznajo po imenu, nego v blagoslovljeno korist prebivalstvu. — In jelova smola? Kdo pa bi še nabiral to prevsakdanjo smolnato snov, ki se tako rada prime rok in obleke; ko pa lahko v lekarni kupiš smolne izdelke za drag denar!

Novodobne navade in razvade so pomegle s to staroveško šaro naših dedov in babic. Kakor za stavo pozabljamo prepotrebno in prekorišno zdravstveno znanje, ki so si ga naši predniki pridobili v stoletnih izkušnjah in ga kot čislano ljudsko izročilo zapuščali novim rodovom, da se z njim okoristijo in ga z novimi izkušnjami obogate. In medtem, ko ta tisočletni narodni zdravstveni zaklad lahkomišelnost zametujemo, tožijo lekarnarji, da morajo celo najnavadnejša domača zdravilna zelišča in vsakdanje čaje naročati iz tujine, ker jih domačini več ne poznajo ali pa jih nočejo nabirati. Še bolj za-

lostno in bridko pa je dejstvo, da s pozabljanjem in preziranjem narodnega zdravstvenega zaklada gineva tudi ljubezen do prirode in domače grude.

5. Red v domači lekarni.

Predmeti, ki spadajo v domače lekarno, naj imajo posebno shrambo, najbolje leseno omarico ali skrinjico z več predali in opredelki razne velikosti, zavarovano proti vlagi, prahu, nesnagi, mrčesu. Spravljena naj bo na varnem kraju, kjer ni vsakomur na prvi pogled vidna in na prvi korak dostopna (zlasti ne otrokom), pa vendarle lahko najdljiva in dosegljiva. Bolj kakor kjer koli drugod sta tukaj potrebna snaga in red! Pokvarjene stvari naj se nemudoma izločijo in nadomeste z novimi, svežimi, vsako zdravilo imej svojo posodico (stekleničke, lončki, papirne vrečice, lesene ali lepenkaste škatlice) in vsaka posodica svoje stalno mesto v shrambi ter svoj točen in razločen napis! Ne zanašaj se na spomin, ki je nezanesljiv in zlasti v stiski rad odpove; zamenjave pa so lahko usodne.

Zdravje je prvi pogoj življenjske sreče in vir blagostanja. Zato skrbi zanj in ga čuvaj neprenehoma. — Poletna narava te vabi, da si natrgaš cvetja, listja in plodov zdravilnih rastlin, da si nakoplješ korenin, korenin in gomoljev, nastrgaš skorje in smole, nabereš rastlinskih sokov in se tako oskrbiš za zdravje družine.

Pojasnila smo potrebni

V megleno jutro so udarjali koraki inkasanta. Po daljšem presledku se je zopet znašel v svojem delokrogu. Ko se je vasi, ki je bila še vsa v megli, toliko približal, da so se videli obrisi prvih hiš, se je ustavil, iz torbe, ki je bila polna zavarovalnih spisov, je potegnil šop listov — potrdil za plačane premije, potem pa umerjenih korakov stopal dalje proti prvi hiši. Iz dimnika se je kadilo, znak, da so ljudje že vstali kljub zgodnji uri, saj je prav dobro poznal Grčarjevo domačijo. Ugoden občutek ga je navdajal, da bo po daljšem času spet zagledal prijatelja Grčarja.

Hiša je sicer dajala videz življenja, toda ko je stopil pred vrata, ni bilo slišati najmanjšega šuma. Potrkal je, odgovora nobenega. Šele čez nekaj časa je bilo slišati drsajoče korake, ki so se bližali vratom. Ta so se škripajoče odprla in na dan se je pokazal zaskrbljen obraz žene Neže. Na dobro jutro je nekam tuje, boječe odzdravila. »Kaj bo,« je vprašala, kakor da ga sploh ne pozna. »Ali so gospodar doma?« sem vprašal. »So,« je odvrnila, »v hiši jih dobite,« ter zapah za vrati toliko odpahnila, da sem se splazil v vežo.

Gospodar je zamišljen sedel na klopi v hiši, zamaknjeno gledajoč skozi okno. Res ne vem, ali mi je na pozdrav odzdravil ali ne, tako negotovost sem bral iz njegovih oči.

»Veste,« sem začel počasi in previdno, »obiskal sem vas zaradi zavarovanja, da ga urediva. Pred enim mesecem je že premija zapadla v plačilo, pa še ni plačana, seveda, saj niste mogli plačati.« Čakal sem na odgovor, pa sem dobil zelo hladno: »Denar bi še pobirali, plačali pa nikomur. Tako zna-

vsakdo, kakor delajo zavarovalnice. Kar pojdite malo po vasi, pa vam bodo ljudje že povedali svoje. Ko je nesreča najhujša, pa nič ne plačate. Sploh zavarovanja ni več treba in sem v resnici mislil, ko vas toliko časa ni bilo, da ste svojo štacuno že zaprli.« Ko je žena postavila zajtrk na mizo, je še ona dregnila: »Kaj se boš izgovarjal, plačati ni treba, pa bo.«

Opazoval sem moža, pozorno ga poslušal, pri tem pa že v duhu sestavljal odgovor, ki naj moža pomiri ter prepriča, da v resnici ni tako, kakor on v razburjenosti pravi. Ko je mož sedel k mizi, da zajtrkuje, sem začel: »Zavarovalnica ima danes izredno težko stališče. Zakaj? Ali se vam ne zdijo ti očitki nepravični? Zavarovalnica je desetletja redno izplačevala odškodnino vsem pogorelcem. Koliko zahval je bilo v časopisih, koliko je bilo neobjavljenih! Koliko domov je bilo zgrajenih iz odškodnin, koliko ljudi obvarovanih beraške palice! Ali ni to največje delo za narodno gospodarstvo? Pa pride vojna, ki gre v svojih posledicah preko mej povprečnosti in zmernosti, prezremo vse te zasluge za narod in posameznika ter zahtevamo nekaj, kar ni mogoče. Kaj strela ne zažiga, kaj so žveplenke, cigaretni ogorki izgubili moč? Ali so otroci sedaj bolj pod pažnjo? In takih pojavov je dosti. Kaj pa dimnik, peč, saje itd.? Ali ni delovanje gasilskih čet zdaj v teh razmerah znatno otežkočeno? Pridite, da vam pokažem številne cenilne akte z izpla-

**Nesreča v nesreči je ta,
če zavarovanec ob požaru
še dolg na premiji ima!**

čanimi odškodninami. Lahko rečemo, da je danes normalnih požarov, če jih hočemo tako imenovati, da jih ločimo od vojnih, več kot kdaj koli prej. In prej je bilo vsa leta potrebno zavarovanje, redno ste skrbeli za plačilo premije, da ste imeli kritje od zavarovalnice, zdaj pa mislite, da to ni več potreb-

Nesreča ne vpraša, ali si premijo poravnal ali ne!

no in nujno. — Ali ne vidite, da se nam vse, kar smo napačnega storili, maščuje, pa naj nekateri gospodarji čakajo tudi pri zavarovanju, da ostanejo onesrečeni in jim šele nesreča odpre oči? Prav v zadnjem času imamo primer, da v eni pogoreli vasi ni imelo pet zavarovancev plačanih premij. Upravičeno bi ostali brez odškodnine. Pa je zavarovalnica zaenkrat spregledala. V prihodnje več ne bo, ker, kje naj jemlje, če zavarovanci ne vrše dolžnosti do zavarovalnice? Tudi obveznost pogodbe še prav tako drži kot prej. Zavarovalnica le odlaša s sodno izterjavo premij, da ne povzroča svojim zavarovancem še več stroškov. Toda tudi pa tem bo treba seči, če bi lepa beseda ostala brez haska.

Opazoval sem gospodarja, ki me je pozorno poslušal. In tudi Neža je stala v veži pri ognjišču ter zdaj pa zdaj prenehala z delom. Rekel Grčar ni nič, le večkrat me je pogledal, najprej dvomljivo, potem pa vedno bolj zaupljivo. Slednjič mi je dejal: »Kaj potem niste še prenehali?« »Kaj še!« sem ga zavrnil. »Tak zavod, kot je Vzemajna zavarovalnica, preživi še hujše čase. On je narodova last in dokler bodo stale domačije, jih bomo mi zavarovali.« — »Ja, sedaj ne vem, ali znate tako govoriti ali je kaj resnice na

Za hitro in točno izplačilo požarne zavarovalnice se zahvaljujejo Vzajemni zavarovalnici:

Kovačič Matevž,
Brence Franc,
Kržič Janez

In želijo, da se njihova zahvala objavi v »Naši moči«.

Podpisani zavarovanec Vzajemne zavarovalnice Nadrah Alojz, čev. mojster, Malo Črnelo 10, se Vzajemni zahvaljujem za takojšnje popolno izplačilo požarne odškodnine. Pogorelo mi je gospodarsko poslopje, vžgano po streli dne 16. maja 1943.

Nadrah Alojz,
Malo Črnelo št. 10, p. Stična.

Ako hočeš v nesreči, za katero si zavarovan, kaj dobiš, moraš v sreči tudi kaj dati — to je zavarovalna premija.

Dne 4. junija t. l. je strela zažgala dve poslopji v vasi Luče pri Višnji gori, last posestnikov Trontelja Franca in Potokarja Janeza. Vaščani in gasilci so preprečili, da ni požar uničil vso vas.

Pogorelca se Vzajemni zavarovalnici zahvaljujeta za takojšnjo ocenitev in izplačilo odškodnine. Zavarovalno vsoto sta že imela spremenjeno v lire, vendar bi jo bila morala še podvojiti ali potrojiti, da bi zavarovalnina odgovarjala današnji vrednosti. Ta primer naj bo zavarovancem y pouk.

Pretresljiv pogled na pogorelo vas

Dvanajst pogorelcov s Hudega vrha, ki so bili zavarovani pri Vzajemni zavarovalnici, se najlepše zahvaljuje za točno ocenitev škode in izplačalo odškodnine. Vsi tudi želijo, da se njih zahvale priobčijo v »Naši moči«. Zaradi tesnega prostora v listu pa objavljamo samo imena bva-ležnih zavarovancev:

Mišič Franja, Hudi vrh št. 1;
Mihelčič Ivana, Hudi vrh št. 22;
Korošec Jože, Hudi vrh št. 6;
Drobnič Anton, Hudi vrh št. 5;
Gorše Ivan, Hudi vrh št. 19;
Benčina Jože, Hudi vrh št. 11;
Hiti Janez, Hudi vrh št. 12;
Paternost Franc, Hudi vrh št. 14;
Ivančič Jože, Hudi vrh št. 13;
Zakrajšek Ivan, Hudi vrh št. 21;
Prebil Jože, Hudi vrh št. 16;
Anzele Marija, Hudi vrh št. 26.

tem, kar pravite.« Na vprašanje, naj tudi žena pove svoje mnenje, mu je odgovorila iz veže: »Napravi, kar hočeš.« »Koliko pa je?« me je vprašal. »Sto šest in šestdeset lir.« Odšel je v sobo in prinesel denar ter ga položil na mizo. Pristavil pa je: »Mene ste pregovorili, ne vem pa, ali boste tudi ostale vaščane. Ljudje so zelo razburjeni.« »Poskusil bom, prepričan pa sem, da lepa be-

seda, izrečena ob pravem času na pravem mestu, vedno lepo mesto najde. Ne smemo pustiti, da bi baš pri nas zavarovanje, ki je bistveni del narodnega gospodarstva, v tem času trpelo.«

Ko sem končal te besede, sem pospravil svoje stvari, bogat z izkušnjo, ki mi je pozneje mnogo koristila. Prijateljstvo mora večkrat preko velikih preizkušenj.

Požar je uničil Hudi vrh

Nesreča nikdar ne počiva, tudi v času vojne ne. Tu mislimo predvsem na požarne nesreče navadnega izvora, za katere je zavarovalnica dolžna plačati odškodnino kot v mirnih, rednih časih. Množina požarov pa je zasenčila redne škode, tako da se nam te zdijo malenkostne in nepomembne. Statistika normalnih požarov med vojno nam pove, da so se tudi ti požari povečali preko običajnega števila. Med vzroki požarov so zavzeli prvo mesto otroci, kar je razumljivo, ker jim zaradi današnjih razmer starši in starejši posvečajo vse premalo pažnje. Pogosti so tudi požari zaradi malomarnosti odraslih.

Požar večjega obsega, ki so ga povzročili otroci, je bil v zadnjem času v Knežji vasi pri Trebnjem, kjer je bilo prizadetih sedem posestnikov. Na letošnji veliki ponedeljek se je hitro raznesla zla novica po Bloški planoti: Idilična vas Hudi vrh gori! Sonce je baš prekoračilo svojo najvišjo lego in je neusmiljeno pripekalo na razsušena poslopja in zemljo, ko so se ognjeni zublji pogubonosno razbohotili med stisnjenimi, s slamo kritimi poslopji. V največjo nesrečo je požar

vasi sta popolnoma požgani. Nič ni bilo tako skrito ali trdno zidano, da bi ne bilo postalo žrtev požara. Celo sedem sto metrov oddaljena vas Studenec je bila v zaskrbljenosti, ker je vihar prinašal celo tja goreče slamnate šope s streh. Neverjetno se sliši, a res je, da so celo smreke sto metrov od vasi popolnoma rjave zaradi vročine.

Najbolj je prizadeta Ivančičeva družina, ki je izgubila svojo dobro gospodinjjo. Pri reševanju se ji je vnela obleka. Pomoč je bila takojšnja, toda prizadeta je hudim opeklina podlegla na prevozu v bolnišnico.

Beda in strah pred bodočnostjo stiskata srca pogorelcov. Vse je uničeno, kar je bilo v trudu in znoju pridobljeno dolga leta življenja. V manj kot eni uri je vse imetje postalo žrtev ognja. Po pravici se sprašujemo, ali je imetje vredno tolikega truda in znoja in žrtev, če ga lahko tako naglo izgubimo. Odgovor je preprost in lahak. Gotovo sta potrebna delo in trud, ker le sadove lastnega dela znamo ceniti. Pravo vrednost pa dobi sad našega dela šele takrat, ko lahko pridobljene dobrine ohranimo. To varnost nam nudi samo zavarovanje. Koliko manj gorja in obupa bi bilo na pogoriščih, ko bi se vsak posestnik zavedal važnosti in potrebe zavarovanja. Zaupati bi moral vse svoje imetje zavarovalnici. Zavarovati bi ga moral za polno vrednost in seveda potem tudi plačevati vse obveznosti, ki zanj iz zavarovanja izvirajo. Vsak dober gospodar, ki mu je mar bodočnost svoje družine in imetja, tako tudi stori. Koliko je vredna že zavest, da ga morebitni požar ne bo spravil takoj na beraško palico oziroma v breme drugim.

Večina posestnikov vasi Hudi vrh je zapala svoja imetja Vzajemni zavarovalnici in tudi skrbela za pravočasno plačevanje premije. Toda ni še vse, če si zavarovan. Biti moraš prav in smotrno zavarovan. V tem pogledu so grešili skoraj vsi pogorelci. Biti prav zavarovan, se pravi, imeti vse zavarovano: poslopja in hišne premičnine kakor tudi poljske pridelke, in sicer za njihovo vsakokratno vrednost.

Danes so vsi pogorelci omenjene vasi enodušni, da bodo odslej imeli vse svoje imetje pravilno zavarovano in da jim bo plačevanje zavarovalne premije prva skrb. Požarna nesreča na Hudem vrhu pa naj ne bo nauk samo prizadetim pogorelcem, temveč naj bo tudi opomin onim, ki še nimajo vsega imetja zavarovanega in ne plačanih zavarovalnih premij.

Kdor je dobro zavarovan, mu je prihranjenih mnogo skrbi, pogumneje stopi v novi dan, vsako nesrečo prej preboli.

Varujmo se griže!

Dr. V. Meršol

Poletje prihaja, z njim doba sončenja in kopanja, pa tudi uživanja prvih sadežev, večkrat še nezrelih, ter pitja mrzlih pijač. Vsaka letna doba ima svoje radosti in svoje slabe strani, tako tudi poletje. Med slabe strani poletja štejemo v prvi vrsti različne nalezljive bolezni, ki imajo v poletju svojo sezono, svoj višek.

V južnejših krajih v poletju navadno začne razsajati malarija, v naših krajih so pa na dnevnem redu črevesne bolezni, in sicer najprej griža, pozneje pa trebušni legar ali tifus. Ker je lani griža v Ljubljanski pokrajini nastopila v primeroma zelo velikem številu primerov in povzročila tudi precej smrti in ker se tudi že letos javljajo posamezni primeri te umazane in neprijetne bolezni, zato se mi zdi potrebno, da se o griži malo več pomenimo, da bi jo pravčasno odkrili, ozdravili in izbruh novih primerov preprečili.

Griža ali s Hippokratovim imenom dizenterija (dysenteria) je nalezljiva bolezen, pri kateri je iztrebljanje zelo pogosto in združeno s silnimi bolečinami v danki. Iztrebki so najprej redki, nato sluzasti, krvavo-sluzasti ali gnojno-sluzasti. Zraven se pojavijo znaki lažje ali težje splošne oboletosti.

Preden se pogovorimo podrobneje o sliki bolezni, nas bo zanimalo vprašanje: Kaj povzroča grižo? Grižo povzročata dve vrsti povzročiteljev: a) Amebe ali pravičevalce iz vrste protozojev, ki povzročajo amebno grižo. Ta vrsta griže se najde pogosto v južnih, toplih krajih, od koder jo včasih kdo zanesse k nam, vendar pri nas navadno ne povzroča novih primerov, ker niso dani pogoji za njeno razširjanje. Zato se tudi o njej ne bomo podrobneje menili.

b) Glivice paličaste oblike ali bacili, ki povzročajo bacilno grižo. Povzročitelj bacilne griže je v črevesnih iztrebkih bolnikov prvi našel l. 1898. japonski znanstvenik Shiga, kmalu za njim pa nemški zdravnik Kruse, ki je ugotovil še nekatere bacilove posebnosti. Poznejši raziskovalci so šli še dalje in odkrili, da obstaja več vrst dizenteričnih bacilov, od katerih povzročata najtežjo in najbolj strupeno (toksično) obliko bacil griže Shiga-Kruse, drugi, njemu sorodni bacili (imenovani po avtorjih, ki so jih odkrili: Flexner, Schmitz, Strong itd.) pa povzročajo v splošnem lažje, manj strupene oblike. V naših krajih je bil v zadnjih letih, posebno lani in letos, najden kot povzročitelj griže predvsem bacil vrste Flexner.

Povzročitelji bacilne griže so glivice, ki imajo obliko paličice, dolge približno 1—2 mikrona. Množe se z deljenjem kot vse bakterije. Vse vrste bacilov griže proizvajajo strupe (toksine) v razni množini in jakosti. Ker glivice griže nimajo stalnih oblik ali spor, zato zunaj človeškega telesa in tudi v vodi kmalu poginejo. V telesu bolnika ali nositelja bacilov (bacilonosca) se bacili griže nahajajo v veliki množini v debelem črevesu, od koder se izločajo le z iztrebki. V krvi in seču bacilov griže ni najti.

Širjenje griže.

Griža se javlja predvsem poleti in jeseni, ker si tedaj najlaže z nezrelim sadjem, mrzlo pijačo, z neprimerno prehrano pokva-

rmo prebavila in s tem postanemo dovzetni (disponirani) za grižo, in ker je tedaj največ muh. Izvor ali izhodišče bolezni pa je človek, ki je sam bolan za grižo ali pa bacilonosec. S posrednim ali neposrednim stikom z njima se širi bolezen dalje v okolico, tako da se lahko razvije epidemija.

Bolniki, posebno težko bolni, si pri iztrebljanju mnogokrat roke zamažejo z blatom, v katerem se nahaja mnogo bacilov griže. Če si nato rok ne umijejo in ne razkužijo, okužujejo druge ljudi, katerim podajajo tako zamazane in okužene roke. Prav pogosto se okužijo osebe, ki bolnikom strežejo, ker ne izvajajo potrebnih mer. Mnogi bolniki prve dneve bolezni ne ležijo v postelji, ampak hodijo okrog in gredo na stran, kjer jih pač nažene potreba: na vrtu, polju, za plotom, na sosedovem dvorišču, na obisku pri sorodnikih itd. Posebno na kmelih najdemo iztrebke za grižo obolelih povsod okrog hiše, ker mnoge kmečke hiše nimajo stranišč. Tu igrajo pri prenosu bolezni veliko vlogo muhe, ki sedajo na iztrebke bolnika ali bacilonosca, nato pa lete v hišo, kjer sedajo na obraz in usta spečega otroka, na kruh, solato, mleko, sadje in druga jedila, ki se s tem okužijo. Potem se pa čudimo, od kod se je pri otroku ali pri drugi osebi v hiši naenkrat vzela griža.

Okuži se lahko dalje perica, ki pere nerazkuženo bolnikovo perilo. Z iztrebki bolnika lahko pridejo bacili griže v vodo, katero pijemo, posebno če so stene vodnjaka razpokane in blizu nepravilnega stranišča; lahko pridejo v vodo, s katero se pere solata, pripravljata hrana, umiva kuhinjska posoda itd. Tudi mleko se lahko okuži, ako molze kravo in ima z mlekom posla za grižo obolela oseba ali ako sedajo na mleko muhe.

Ne oboli vsaka oseba, ki z vodo ali s hrano pogoltne glivice griže. Predvsem večino glivic uniči želodčni sok, ki vsebuje solno kislino.

Za izbruh bolezni je potrebna dalje nagnjenost k bolezni ali dispozicija. H griži so nagnjene posebno osebe, ki imajo iz kakršnih koli razlogov drisko; črevesje je že malo bolno in sprejemljivo za grižo. Dalje obole predvsem osebe, ki so oslabele zaradi drugih bolezni, zaradi težkega dela, zaradi pomanjkanja hrane, osebe, ki ne pazijo ali ne morejo paziti na telesno čistoto, ki si ne umivajo rok pred jedjo in se tako pogosto izpostavljajo nevarnosti okužitve, kateri prej ali slej sledi bolezen ali celo smrt.

Pri širjenju griže igrajo posebno veliko vlogo bacilonosci, to je osebe, ki so bolezen prebolele in včasih še tedne ali celo mesece in leta izločajo bacile griže; ali pa so to osebe, ki same ne obolijo, ker so zaščitene ali imune proti griži, pač pa v črevesju gojijo bacile griže in jih z iztrebki trosijo okrog. Te osebe so še bolj nevarne kot bolniki, ker hodijo okrog.

Za grižo lahko obole osebe vseh starosti, od dojenčka do starčka. Griža je bolezen nesnage, širi se najbolj med ljudmi, ki stanujejo v prepolnih, nezračnih, mračnih, vlažnih in nečistih stanovanjih, med ljudmi, ki ne pazijo na telesno čistoto. Okuži se in oboli najprej ena oseba v hiši,

Najvažnejši del ladje. Na vojni ladji poveljnik pregleduje mornarje. Ustavi se pred mladim mornarjem in ga vpraša: »Dečko, povej, kateri del ladje je najvažnejši?« — Dečko: »Rešilni pas!«

Laskavo. Plesalec: »Milostiva, Vi ste edina izobrazena oseba, kar sem jih na tem plesu srečal.« — Plesalka: »No, potem imate Vi več sreče ko jaz.«

Z dežja pod kap. Gost: »Hej, natakak! Krompir je še čisto surov! Pokličite mi takoj gospodarja!« — Natakak: »Nikar, gospod! On je šele surov, on!«

Turist. Vodnik: »Poglejte, kako lepa dolina leži tu pod nama.« — Turist: »No, zakaj ste me pa tedaj sem gor vlekli?«

Obzirnost napram otrokom. Prva: »Midva z možem se nikdar ne prepirava v pričo otrok, temveč jih vedno pošljeva v takem primeru ven.« — Druga: »A zato so vaši otroci ves dan na ulici!«

Shranjujte „Našo moč“! Še čez leta boste s pridom brali njene bogate sestavke.

Razgovor pri plesu. »Smem li upati, gospodična, da ne pozabite tako hitro name?« — »O, seveda ne! Posebno, ako mi boste še dalje tako stopali na noge!«

Raztresenost. V profesorjevo sobo priteče babica in z veselim obrazom naznani rojstvo potomca. »Gospod profesor,« vpije, »deček je!« — »Tako,« godrnja profesor. »Povejte mu, naj počaka, ali pa naj pride kasneje, ker sem pravkar zelo zaposlen.«

Vzorno stanovanje. Najemnik: »Drago je to stanovanje in povrh še vlažno. Saj kar gobe rastejo po zidu.« — Gospodinja: »Aha, vi bi radi, da bi vam za to nizko najemnino kar nageljni rastle po zidu!«

V starih, dobrih časih. Pijanec se je ponoči zvrnil v jarek in tam zaspal. Stražnik ga je ponoči ponoči zapazil zaradi močnega smrčanja. — »Hej, možakar, kaj pa delate tu? Vstanite!« — Pijanec (nejevoljen): »Kako ste se priklatili v mojo spalnico? Takoj se poberite iz nje!«

Otroška pamet. Matjažek je na koncertu. Zelo znana pevka poje arijo iz opere »Thais«. Takrat se oglasi Matjažek: »Mama, zakaj pa tisti mož žuga oni gospodični?« Matjažek misli namreč dirigenta. — Mati: »Saj ji ne žuga. Bodi vendar že tiho!« — Matjažek: »Zakaj pa potem tista gospodična tako vpije, mama?«

Brzina. Neki lokalni vlak je vozil zelo počasi in je dolgo čakal na vseh postajah. Na neki postaji je potnik pogledal iznad časopisa in vprašal uradnika: »Ali ne bi mogel ta vlak voziti malo hitreje?« — »Če vam ni prav,« je zbadljivo odgovoril uradnik, »pa pojdite peš!« — »Oh ne,« je oni dobrodušno odgovoril, »tako se mi pa spet ne mudi.«

Pijanec se ne spreobrne. Stari Matevž ni mogel biti brez pijače. Skoraj vsak dan je obležal kje za cesto. Nekoč pa so ga nagajivi in razposajeni mladiči hoteli zgrda odvaditi pitja, ko lepa beseda ni nič zalegla. Pobrli so ga, položili v rakev in zanesli v mrtvašnico. Ko se je Matevž čez dolgo časa prebudil, je sprva malo začudeno gledal okrog sebe, nazadnje pa je le izdaval: »Ljudje z onega sveta, ali imate morda kaj pijače?«

Poletje je tu. Ne prezrite članka o griži!

kmalu za njo druga in tretja, dokler ne obole vse ali skoraj vse osebe v hiši. Iz te hiše s pomočjo obiskov in muh pride bolezen kmalu k sosedom in sorodnikom, zaseže del vasi, širi se v sosednje vasi in kaj hitro imamo epidemijo.

Znaki in potek griže pri bolniku.

Kakor omenjeno, pridejo bacili griže v telo skozi usla, od koder grede v želodec in črevesje. Tam se naselijo, če so dani pogoji, na sluznici debelega črevesa. Sluznica oteče, pokrije se z belosivimi kožicami, ki razpadajo, razvijejo se ranice, iz katerih se izloča krvava ali gnojna sluz.

Inkubacija ali doba od okužitve do izbruha bolezní znaša pri griži 2—8 dni. Ob nastopu bolezní ima bolnik navadno malo povišano telesno toplino, kar pa ni vedno.

Bolnik je najprej zbit, utrujen, boli ga glava, včasih bruha. Nato se javlja ščipanje in bolečina v trebuhu, zavijanje, čemur sledi lahka driska. Blato je prvi dan samo redko, sicer normalno. Šele drugi dan ali celo pozneje zapazimo v iztrebkih sluz, ki je navadno pomešana z blatom, včasih pa je blato prekrito s sluzjo. Sluzi se kmalu primeša kri, tako da je blato krvavo-sluzasto (krvava griža). Bolnika žene pogosto na stran, 10 do 100 krat ali celo večkrat v 24 urah. Bolečine v trebuhu so vedno hujše. Bolnika skoraj neprestano močno tišči v danki (tenesmus) in sili ga na stran: z velikimi bolečinami in napenjanjem izloči za pljunek krvave sluzi, včasih se pa muči brez uspeha.

Ker bolnika noč in dan žene na stran, nič ne spi ter je silno utrujen in slab, deloma zaradi bolezní, deloma zaradi nespavanja. Medtem ko prve dneve lahko še gre na stran na nočno posodo ali na stranišče, po-

zneje večkrat kar teče iz danke naravnost v posteljo ali na spodnje perilo, ker je bolnik preslab, da bi vstal in včasih nima časa ali moči, da bi poklical negovalko na pomoč.

Jezik bolnika je suh in razpokan, istotako ustnice. Na mehkem nebu in okrog zob se nabira sluz, ki počasi počrni, se prisuši in se le s težavo odstrani. Bolnika silno žeja. Če pa pije vodo, mu takoj dela težo v želodcu in črevesju. Bolnik hitro propada.

Po preteku 7—10 dni se bolezen začne obračati na bolje, ako bolnik ni podlegel. Bolečine v črevesju pojenjujejo, iztrebljanje je manj pogosto, krvava sluz izginja, blato postaja najprej gnojno-sluzasto, nato je sluzi vedno manj. Bolnik dobiva počasi tek. Vendar poteče navadno nekaj tednov, preden se vrnejo bolniku moči, ki so se v veliki meri izčrpale. Ranice v črevesju se mnogokrat dolgo ne zacelijo, zato se kar več tednov ali celo mesecev, posebno po nepravilni hrani, od časa do časa pojavljajo večje bolečine v trebuhu, katerim sledi bolj pogosto iztrebljanje, včasih s sluzjo. Občutljivost črevesja za težje jedi (fižol, sveži kruh) pa traja po griži včasih še več let.

Griža nastopa v raznovrstnih težjih in lažjih oblikah, zato je tudi umrljivost različna. V naših krajih je bila umrljivost za grižo posebno v prvih letih po prejšnji svetovni vojni zelo visoka (10—30%). V zadnjih letih je bila umrljivost manjša, če se upoštevajo in štejejo nred grižo vsi primeri lažjih obolenj.

Zdravljenje in nega bolnika.

V vseh težjih primerih je treba čimprej poklicati zdravnika, da ukrene potrebno glede zdravljenja in izolacije bolnika, da mu s tem eventualno reši življenje in obvaruje

druge pred boleznijo. Prav tako je potrebno poklicati zdravnika pri vseh primerih griže v zavodih, internatih, v hišah, kjer se zbira mnogo ljudi, kakor so gostilne, trgovine, mlekarne itd. Zdravnik bo presodil, ali bolnik lahko ostane doma, če so izpolnjeni pogoji za osamljenje in za pravilno zdravljenje in nego, ali pa ga je treba poslati v bolnišnico.

Za slučaj, da bolnik ostane doma, se je treba držati sledečih navodil:

Bolnik, ki ima drisko in je šumljiv za grižo, naj se ne premaguje in naj ne hodi okrog ali celo v službo, ampak naj leži doma v posebni sobi, kjer bo oddeljen od drugih, bo imel mir in ne bo prišel v zadrego, če je treba iti na stran. Na potrebo ne sme hoditi na stranišče, ampak naj gre v sobi na nočno posodo ali še bolje na sobno stranišče (stol z vedrom). V posodi naj se vedno nahaja približno pol litra razkuževalne raztopine (najbolje apneno mleko ali raztopina kresola), tako da se blato po iztrebljenju najprej razkuži in šele po nekaj urah izlije v stranišče ali, če na pr. na kmetih ni stranišča, v posebno jamo, kjer se polije z apnenim mlekom in zasipa s peskom ali prstjo.

Če bolnik ne more iz postelje, naj se mu da nočna posoda v posteljo, bolnika pa, ko gre na stran, naj kdo podrži.

Zraven postelje naj bo pripravljen vedno umivalnik z 2% raztopino lizola, sanitola ali drugega razkuževalnega sredstva, da si bolnik po končanem iztrebljenju, ako si je zamazal in okužil roke, iste lahko razkuži. Istotako mora biti v drugem umivalniku ali posodi navadna voda z milom in krtačo za umivanje rok bolnika pred jedjo.

Oseba, ki bolniku streže, naj si po vsakem opravljenem poslu, posebno pa pred

KAKO SO PRI GOBCU GASILI

Janko Mlakar

(Konec.)

IV.

Gobec je bil z ognjem zelo zadovoljen. Edina grenka kaplja v kupi sladkosti je bil spomin na Krevlja in tisočak, katerega bi si bil lahko prihranil, če bi bil bolj zaupal srečnemu slučaju oziroma stresku in hudemu vremenu. Žal pa je bilo njegovo veselje kratko.

Prišel je dan cenitve, ki bo v Gobčevem spominu do smrti črno zaznamovan.

Cenilec je bil za čuda dobro poučen o veselem poteku požara. Mož je bil previden in je najprej poizvedoval pri jesenovski požarni brambli, potem je šel pa še v skavtski tabor, kjer je govoril z Rjavim medvedom, Veliko kačo in Dolgo puško. Kar je pri teh zvedel, ga je navdalo z velikim zadovoljstvom.

Pri cenitvi je bil zelo vesten. Ogleдал si je pogorišče in se prepričal, da je ostala od hiše samo klet, ki je bila močno obokana, od premičnin pa samo železni deli slamoreznice, mlatilnice in vozov ter obroči od sodov in kadi. Gobec je trdovratno trdil, da so vsi ti preostanki neuporabni in da je bilo vse skupaj prenizko zavarovano, ter prosil, naj se mu izplača polna zavarovalnina. Najrajši bi cenilca kar vprašal, ali ima denar že pri sebi.

Cenilec je bil pa bolj natančen. Vzel je papir in začel meriti in risati načrt Gobčeve hiše in gospodarskega poslopja. Narisal je vsak prostor posebej, povprašal za vsako okno, ali je bilo enojno ali dvojno, ter premeril in popisal vsaka vrata. Gobec pa ni bil zastoj gobec. Pripovedoval je cenilcu o novi hiši, ki je bila v njegovi domišljiji vsa imenitna in lepa, kazal je pa na staro hišo. Za podstrešek pri hiši je trdil, da je bil širok ob celi stavbi dva metra in pol, da je bil lep prostor za mize na prostem ob lepem vremenu in za avtomobile ob dežju. Za streho je trdil, da je imela na obeh straneh strešne žlebove. Ceni-

lec pa je začel z orodjem čistiti ogorke in umazanijo pred hišo.

»Saj niso ogorke nič vredne. Za ogorke mi ne morete ničesar odtegniti,« je ponavljal Gobec. »Zastonj vam jih dam, kar odnesite jih.«

»Za ogorke vam ne bomo ničesar odtegnili,« ga je miril cenilec. »Gre le za širino podstreška in za žlebove. Vidite, tukaj se točno pozna na tleh v skali kap, ki jo je izdoibla voda s strehe. Podstrešek ob hiši pa ni bil širok dva metra in pol, temveč le okrog 90 cm. Zapišiva 1 m, da se ne bova prepirala zaradi slabe mere. Žlebov na strehi pa ni bilo nobenih. Če bi bili na strehi žlebovi, se ne bi bila poznala na tleh nikakva kap in bi ostala pločevina žlebov in žlebne kljuke. Vse vaše izjave, gospod Gobec, bom moral torej zelo previdno presojati.«

Podobno je bilo tudi pri gospodarskem poslopju. Za kap sta se sicer hitro domenila, le tega ni hotel priznati cenilec, da je bilo poslopje kakor bi bilo novo. Vzel je sekuro in razsekal nekaj ogorkov. Les, ki se je pri tem pokazal, je bil že ves preperel in črviv, kakor da bi izsekal star štor v gozdu. Gobec je trdil, da je bilo preperelih samo nekaj špirovcev, in je pridno nosil tudi druge ostanke skupaj. Toda bili so vsi prepereli.

»Imate pač nekoliko smole, gospod Gobec,« je pikro menil cenilec. »Vse, kar ste imeli dobrega, je pogorelo brez sledov. Ostanke pa, ki so ostali, so tako prepereli, da niti goreti niso hoteli.«

Cenilec se je zanimal še za ostanke mlatilnice in slamoreznice, potem pa nista več prišla z Gobečem navzkriž. Gobec je imel cenilca za mestnega človeka, ki se ne spozna na kmečke stroje, in je cenilcu uslužno razkazoval mlatilnico. Odprl je kapo in mu pokazal, kako se vrtil boben pri mlatvi, kako se reže slama na slamoreznici, in mu je znosil skupaj vse okovje pogorelih vozov, katere je cenilec podrobno premeril.

Kar vseč pa je bila Gobeču misel, ki ga je nanjo spomnil cenilec: naj sezida hišo nekoliko drugje in pomakne gospodarsko poslopje malo nazaj. S tem bi imele gostilniške sobe ves dan sonce, mize bi lahko razpostavil pod podstrešjem hiše in pod bližnjo hruško, kjer bi imeli gostje lep razgled. Zad bi pa nastalo prostorno dvorišče.

Po ogledu se je usedel v avto ter povabil s seboj Gobca in Račmana. Nekaj minut pozneje so že sedeli v posebni sobi pri Vodopivcu in se počasi krepčali z okroglimi dobrotami brez konca, to je z velikimi klobasami. Račman in Gobec sta potolažila nastalo žejo s sveže nastavljenim pivom. Cenilec pa je pil samo kisló vodo, kar Gobeču ni posebno ugajalo. Spominjalo ga je namreč na skavte.

Cenilec je razprostrl svoje papirje in pričel risati pogorelo hišo in hlev. Gobec se je kar čudil, kako ročno mu gre delo spod rok. Na tihem je mislil, da ga bo poprosil, naj mu načrt kar prepušči za novo stavbo. Pred odhodom pa je na to pozabil. Načrta je bil zelo vesel, samo še napisno desko bi prideljal na hišo in bi bil po njegovih mislih kar uporaben.

Ko je Gobec naročil tretji vrč piva, je začel cenilec računati, koliko stane taka nova hiša. Izračunane je imel že vse potrebne mere in je točno vedel, koliko kvadratnih metrov desk gre za ostrešje in koliko kubikov lesa za streho in strope, koliko bi bilo treba tesarskih ur itd. Strešnih žlebov in širokega podstreška ni vračunal, Gobec jih pa tudi ni zahteval, da bi ostala Bosna mirna. Sporazumno so vstavili cene in je Gobec na tihem ugotovil pri tem, da bi za tako ceno še nekoliko ceneje sam lahko kupil les od sosedov in mu ne bo treba sekati Vrtače. Skoraj bi ugovarjal cenilcu, da nova hiša ne bo toliko stala, kot je on naračunal. Vendar se je še o pravem času spomnil na pregovor, da je molčati zlato.

Tu pa je začel cenilec nekaj takega, kar ne bo Gobec nikoli pozabil. Poudarjal je, da je bila njegova hiša že stara, preperela, delno črviva in slabo vzdrževana, kar se pozna na ostankih lesa.

jedjo redno umiva roke s toplo vodo, milom in krtačo, ali pa še z razkuževalno raztopino. Pozimi je potrebno po umivanju roke tudi večkrat namazati z glicerinom ali kakšnim mazilom, da koža ne poka.

V bolniški sobi naj bo poleg tega škap ali druga posoda s 5% razkuževalno raztopino, v kateri naj se namoči vsaj za tri ure umazano bolnikovo in posteljno perilo v svrhu razkuženja pred pranjem. Mesto tega se perilo lahko namoči v velikem loncu z vročim lugom in nato opere.

Vse jedilno orodje in posoda naj se namoči v vroči 3% raztopini sode in naj se umiva bodisi že v bolniški sobi ali pa vsaj oddeljeno od druge kuhinjske posode.

Bolniku, ki ima grižo, godi toplota, zato mu dajmo na trebuh toplo opeko ali termofor, tople rute, toplo mivko in podobno. Vse to je treba ponovno greti, čim se ohladi.

Ker se bolniku zelo hitro suši jezik in sluznica v ustih, zato je treba usta redno čistiti. Najbolje je, ako to bolnik opravi sam, če more, z večkratnim grgranjem na dan. V ta namen se uporablja lahko kamilčni ali žajbljev čaj ali 3% vodikov prekiš. Če pa je bolnik preslab, mu to dela negovalka, ki mu očisti jezik in usta večkrat na dan s krpo, namočeno v vodikovem prekišu ali čaju, in mu potem namaže jezik z glicerinom.

Skrbno je treba paziti na čistoto telesa. Bolnika je treba umiti vsak dan vsaj enkrat po vsem telesu z mlačno vodo, obraz in roke pa večkrat, posebno pred jedjo. Gledati je treba, da bodo nohti kratki, da se izza njih ne nabira nesnaga. Okolico črevesnega izhoda (danke) je po iztrebljenju potrebno dobro izbrisati, nekajkrat na dan izmiliti s toplo vodo, nato dobro posušiti, namazati z

vazelinom ali naprašiti s praškom. Dobra je tudi topla sedeča kopel enkrat na dan, ki se izvede lahko kar v škapu, v katerem se nahaja topla voda, kateri dolijemo nekaj zavrelice senenega zdroba.

Zdravila. Čeprav bolnika močno žene na stran, mu ne dajajmo prvi dan nobenih zastavljajalnih sredstev, ampak čimprej čistilno sredstvo, najbolje odraslim eno jedilno žlico ricinovega olja, otrokom pa eno do dve čajni žlički v čaju ali črni kavi, da se črevesje čimprej in čimbolj izprazni. Šele 12 ur nato lahko damo bolniku kakšno sredstvo, ki zastavlja drisko (tannalbin ali kaj podobnega). V težjih primerih bo dal zdravnik zdravilni serum proti griži ali injekcijo kakšnega drugega učinkovitega zdravila.

V nobenem primeru pa ne smemo dati bolniku brez predhodnega zdravnikovega naročila opijske tinkture ali drugih zdravil, ki močneje zapirajo, ker s tem bolniku mnogokrat celo škodujemo, ker se zaradi tega blato z milijardami bacilov v telesu zadržuje in telo zastruplja še v večji meri.

Tudi bolnik sam kmalu opazi, da se je stanje poslabšalo, ker se je trebuh napel.

Zaradi močnega zastrupljenja peša tudi srce, zato mora bolnik takoj od prvega dne boleznih dobiti nekaj za okrepitev srca. V lažjih primerih zadošča ruski čaj ali prava črna kava, ali čaj z žličko žganja pri odraslih, v težjih primerih pa predpiše zdravnik potrebno zdravilo.

Prehrana. Prav tako ali še bolj kot zdravila je važna pravilna prehrana ali dieta bolnika. Vse, kar bolnik uživa, mora biti toplo. Dobiva naj tekočino in drugo hrano v malih količinah večkrat na dan. Prve tri dni naj odrasli dobijo samo čaj (lahke ruski čaj, kamilčni čaj, lipov čaj itd.); čaj naj bo le malo sladkan; odrasla oseba naj dobi vsake dve do tri ure kozarec ali skodelico čaja, tako da popije v 24 urah približno dva litra čaja, in malo črne kave. Pozneje naj dobi še prežgano juho, sluzaste juhe, kakao, čokolado, borovničev sok. Mleka ne prenašajo vsi bolniki enako dobro in naj se zato daje v malih količinah, pomešano s čajem.

Mestna hranilnica ljubljanska

Sodno depozitni oddelek. ♦
Hranilniki. ♦ Tekoči
računi.

Pupilarno
varna!

Izplačuje „a vista“ vloge vsak
čas, „navadne“ in „vezane“
po uredbi.

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

»Stari čevlji niso toliko vredni kot novi,« je trdil, »in isto velja tudi za hiše.« Od nove vrednosti za hišo je odtegnil obrabo in na ta način dobil vrednost stare hiše. Ta znesek je potem ponudil Gobcu kot odškodnino za hišo.

»Kaj, kaj?« zajecija Gobec ves presenečen. »Saj to je komaj polovica zavarovalne vsote od hiše. Samo polovico dobim? Kako, da le polovico, če sem pa od celega zavarovanja plačeval premijo. To je goljufija.«

»Počasi, gospod Gobec, da se domeniva! Po zavarovalnih pravilih dobite povrnjeno samo škodo, katero vam je povzročil požar. Hišo sem pošteno zmeril in točno izračunal njeno vrednost. Več kot je hiša vredna, pa zavarovalnica ne plača. Da ste plačevali višjo premijo, je vaša stvar. Zakaj ste se pa previsoko zavarovali!«

Podobno kot za hišo je napravil cenilec načrte tudi za gospodarsko poslopje. Ta načrt se pa Gobcu ni zdel več tako lep in se zanj ni več zanimal. Prepričal se je začel z Racmanom, da ju je moral cenilec miriti.

Prišle so na vrsto premičnine, Gobčevo največje upanje. Pa ga je pošteno neslo. Cenilec je potegnil iz svoje aktovke cenik in mu pokazal na njem sliko njegove mlatilnice. Iz cenika je mogel prebrati Gobec sam, da lahko kupi pri Schneider & Verovšku novo tako mlatilnico, kot je bila njegova, in še boljše vrste za manjši znesek, kakor je bil zavarovan. Pri njegovi mlatilnici so manjkali trije zobje na bobnu, dva na kapi in še zobato kolo je bilo počeno pred požarom.

»Gotovo vam je Kramar povedal, da sem že štiri leta uporabljal njegovo mlatilnico.«

»To ste mi pravkar povedali vi sami. Da svoje niste več uporabljali, sem zvedel takrat, ko sem opazil počeno kolo. Mlatilnica ni bila več vredna, kakor je vredno staro železo. Vendar se pa ne bova prepričala. Ponudim vam zanjo 30% nove vrednosti mlatilnice.«

Podobno je šlo pri vseh premičninah. Gobec ni prej opazil, da ima slamozernica eno samo kline. Tudi je šele sedaj pomislil, zakaj je cenilec tako točno premeril okovje pri vozeh. Moj

Bog, kdaj bi bil že moral odpeljati vozove h kovaču, a je le čakal požara. Cenilec ga je moral šele opomniti, da kose, vile in grablje niso pogorele, ker jih uporablja družina v rovtih. Sena je zgorelo po Gobčevem na gospodarskem poslopiju za čuda veliko. Cenilec mu je pa izračunal in dokazal, da se na njegovih travnikih nakosi povprečno ravno toliko sena kot na travnikih sosedov. Gobec je temu seveda oporekal, češ da so njegovi travniki najboljši v fari, in je lagal, da nakosi 30 centov več sena, kot ga je v resnici.

»Potem bi vam moralo seno ob novini gledati iznad strehe ven, ker bi ga mogli komaj tretjino spraviti pod streho.«

Cenilec je nadalje izračunal, koliko ga je pokrmil živini in mu je tako točno povedal, koliko sena mu je pogorelo, da se je Gobec na tistem čudil.

Za premičnine v hiši pa ni bil cenilec nič kaj dovzeten. Šaljivo je vprašal Gobca, če ni bila hišna oprava takrat v popravilu, ko je gorelo.

»Pri mizarju je bila takrat, ko sem jo pri vas zavaroval, sedaj pa je bila že doma,« ugovarja Gobec.

»Kje je bila, tega ne vem. V hiši gotovo ne. Zato pa tudi ni mogla zgoreti.«

»Rad bi vedel, kako vi to veste, če vas pa ni bilo pri požaru,« se nasmehe Gobec porogljivo.

»Zato so bili pa skavti.«

»Torej so mi ti hudiči vse po hiši prevohali,« se razjezi Gobec.

»Da, in jaz sem jim hvaležen, sedaj vsaj vem, kaj je bilo v hiši in kako je bilo vse staro, črvido in raztrgano.«

»Ni res,« je planil Gobec kvišku, da je pravnil prazen vrček, ki je stal pred njim. »Kdo je to rekel?«

»Vi sami skavtom, ko so hoteli hišo izprazniti. Zavarovane imate tudi žimnice, pa ste rekli Rjavemu medvedu, da imajo pri vas žimo samo konji v repih.«

Ko je Gobec to slišal, mu je kar beseda zastala. Sedel je zopet za mizo, zrl zrepro pred se in na tistem klical prekletstvo na Rjavega medveda in njegovo skavtsko družino.

»Sedaj pa pridemo na zalogo vina,« povzame cenilec besedo in pogleda v papirje. »Zavarovanih ste imeli šest sodov vina. V kleti pa so bili samo štirje. V enem... no, pa saj veste sami najbolje. Mislim, da ste vina precej potočili pri gašenju (cenilec je bil nekoliko šaljev gospod), pa ga vam ne bom odbil, ker se lahko vrže med stroške, katere ste imeli pri požaru.«

Cenilec je mirno sešteval odškodnino za hišo, gospodarsko poslopje, seno, za hišne premičnine ter povedal Gobcu, koliko znaša skupna odškodnina. Rekel mu je, naj pristane na ponudeno odškodnino in naj podpiše.

Komaj je Gobec pogledal na papir, ki mu ga je cenilec porinil čez mizo, ga mu je že vrgel nazaj.

»Nikdar ne podpišem tega. Tako se pa ne dam goljufati.«

»Če nečete, pa pustite. Lahko zahtevate razsodišče, pa boste potem manj dobili, kakor vam sedaj ponujamo, ker je ta odškodnina še vedno večja od požarne škode.«

»Ne bom zahteval razsodišča, ampak bom rajši tožil.«

»Kar tožite! Mi imamo pa zanesljive priče, da ste branili skavtom gasiti in da ste gasilce s pijačo podkupili, da so nehali reševati premičnine. Govori se...«

»Prekleti skavti,« ga prekine Gobec ves razjarjen.

»O, skavti so že imenitni fantje. Pa še nekaj vam moram povedati, kar se šušlja okrog. Govori se, da ni pri vas požara zanefila strela, marveč čisto majhna nezatna vžgalica, ki je nekomu padla iz roke v seno v svisljih, seveda ponevedoma, ali pa tudi ne. Hotela mu je pasti že pred več leti, pa je bilo takrat prenevarno, ker je bila jasna noč in ga je nekdo opazoval. Če pa treska in grmi, se kaj takega...«

»To je nesramno obrekovanje,« skočil zopet Gobec pokonci, »jaz lahko desetkrat prisežem, da je udarila strela v hlev.«

»Saj vam brez prisege verjamem,« ga miri cenilec, »toda svojo nedolžnost boste težko dokazali, ker je sumnja le preveč upravičena. Pomi-
92

Voda, posebno mrzla, naj se ne daje bolnikom. Vino večini bolnikov škoduje. Dovoljeno je le črno, trpko vino (kraški teran) v malih količinah s čajem.

Ko se je stanje bolnika malo izboljšalo in blato ne vsebuje več sluzi ali samo malo, bolniku lahko damo dvopek, prepečen kruh, zakuhane juhe, krompirjevo kašo itd.

Mastne jedi kot svinjsko meso, margarino, loj, svinjska in gosja mast bolniku in ozdravljenju po griži še dolgo časa škodujejo in niso dovoljene. Hrana naj se zabeli s surovim maslom ali oljem. Bolnik naj ne uživa prekajenega mesa in klobasnih izdelkov. Lažje užiten je belo meso (kuretina ali mlada teletina), a še to le nastrgano ali sekljano ali pretlačeno.

Kvašene močnate jedi so za bolnika z grižo pretežke. Prav tako naj ne uživa bolnik z grižo rastlinske hrane, ki vsebuje celulozo, in ne sočivja (fižola ali graha). Ogihati se je treba še dolgo ostrih začimb (paprila, poper).

Pri otrokih od 1—10 let, včasih tudi pri starejših osebah, se je pri griži dobro obneslo tako imenovano jabolčno zdravljenje. Otroku damo prvi dan čistilno sredstvo, nato pa ves dan samo čaj. Drugi dan začnemo z jabolčno dieto: Vzamejo se zdrava jabolka, olupijo, odstranijo se vsi trdi deli sredine jabolka, tako da ostane le jabolčno meso, ki se nato nastrga na steklenem strgalniku. Naenkrat dobi bolnik 100—150 gramov nastrganih jabolk. Takih obrokov naj bo na dan 5—6. Vmes naj popije bolnik še nekaj čaja, do pol litra tekóm dneva. Jabolčno zdravljenje traja navadno tri dni, nato se nadaljuje dieta s čajem, sluzasto in prežgano juho, kot je navedeno zgoraj.

slite tudi, da vsa vas ve, kako težko ste čakali da bi pogoreli. Sicer pa vsega tega ni treba. Podpišite, pa je zadeva urejena.«

Gobec je postal sedaj čisto majhen, vendar še ni hotel podpisati, marveč je prosil za odlog, da bo vse še premislil.

»Veste kaj,« se spomni Gobec. »Dajte mi celo zavarovalnico, jaz bom pa dal na vaše stroške v časopise tako veliko zahvalo, kot jo vi želite, da ste mi vse pošteno izplačali.«

»Iz te moke ne bo kruha. Imamo dosti pogorelecev, ki se nam rade volje zahvaljujejo v časopisu na svoje lastne stroške. Če se odločite, podpišite. Lahko pa tudi počakate in nam pišete v Ljubljano, kako mislite. Dodali pa ne bomo ničesar.«

Tako je rekel cenilec, pobral svoje papirje in odšel.

»Ti, Gobec,« se oglasi Racman, ki je do sedaj samo poslušal. »Najbolj pametno storiš, da podpišeš, dokler je še čas. Saj vendar sam veš, da tvoje podrtije ne bi nihče tako imenitno plačal.«

»Seveda, sedaj pa z njim vlečeš. Zakaj si mi pa rekel, da dobim toliko, za kolikor se zavarujem?«

»Tega ti nisem nikdar rekel. Dejal sem le, da ne smeš biti prenizko zavarovan. Če bi bil za manj zavarovan, kot je sedaj cenilec izračunal, bi dobil samo toliko, kolikor bi bil zavarovan. Sedaj pa vendar dobiš toliko, kot je bila hiša vredna. Zakaj pa nisi zaklenil vrat, da so skavti lahko vtaknili svoje nosove v vsak kot? Tako si še mene spravil v zadrego, ker sem ti verjel in zavaroval stvari, ki jih nisi imel. Ako me hočeš poslušati, sprejmi, kar ti ponujajo. Če se začneš pravdati, boš imel mnogo sitnosti in zgodi se ti prav lahko, da pravdo izgubiš. Potem pojde tudi odškodnina po vodi. Bodi pameten in podpiši!«

In Gobec je bil »pametne«. Racman je šel po cenilca, ki je na dvorišču pregledoval avto, in ga pripeljal nazaj. Nato so podpisali in zadeva je bila končana. Takoj nato sta cenilec in zastopnik

Obramba proti griži.

1. Kaj naj storimo sami, da se ne okužimo z bacili griže in ne obolimo? Če kje, je pri griži osebna snaga najboljše varstvo proti njej. Umivanje rok vedno po izvršeni potrebi in pred jedjo, naj bo za vsakogar obvezno. Nohti na rokah naj bodo kratki, da se lahko očistijo. Gospodinje in kuharice naj si umivajo roke vedno pred prigrizanjem jedil. Uživajmo samo zelenjavo, za katero smo sigurni, da ne more biti okužena, pa še tako je potrebno dobro oprati pred jedjo. Kruh, kislo mleko in vsa jedila, ki se uživajo nekuhana, naj bodo pred jedjo

Ilustracije in klišei dajo reklami šele pravo lice. Za reklamo v visokih nakladah uvažujte samo offsetni tisk, ki je danes izmed vseh najcenejši.

Kamnotisk
Knjigotisk - Bakrotisk - Klišarna
Litografija
Fotolitografski oddelek, kjer je atelje za barvno fotografijo v naravnih barvah

LJUDSKA TISKARNA
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6

odšla, pogorelec je pa obsedel za mizo in začel premišljevat. Ker so bile misli različne, se je tudi njegovo dušno razpoloženje menjavalo.

»Sedaj bo treba zidati, pa hitro, da spravim do zime vse pod streho. Zavarovalnica gotovo ne bo pokrila stroškov. Moral bom dvigniti denar v posojilnici in posekati nekaj Vrtače, kakor mi je rekel Krivec.«

Pri teh mislih se ga je polastila silna žalost. Da bi jo pregnal, je poklical pol litra vina. Natočil je kozarec in ga v enem dušku zvrnil. Nato je premišljeval dalje.

»Kdo je vsega tega kriv? Jaz ne, saj sem vendar vse tako lepo napeljal. Predvsem so krivi skavti, ki se mešajo v stvari, ki jih toliko brigajo kakor mene njihovo taborjenje. Kriva sta pa tudi Racman, ki se zame ni potegnil, in cenilec, ki me je tako pritiskal, kakor bi šlo iz njegovega.«

Te misli so zbudile v nesrečnem pogorelcu hudo jezo, ki jo je moral poplakniti. Da, čustva in žalost je bilo treba utopiti in jezo poplakniti.

Gobec je bil trezen mož, pa ne zato, ker bi malo pil, marveč ker je veliko prenesel. Na dan, ki je črno zapisan v njegovem spominu, je pa izjemoma več pil, kakor je prenesel, in je bil zato pijan, drugič v svojem življenju. Prvič je bil pri birni; tudi takrat je več pil, kakor je mogel prenesti.

Na pogorišču je še isto leto zrasla lepa in večja Gobčevina, ki je Orehovec prav tako v kras, kakor je bila prej v sramoto. Ker se preračun pri gradnjah navadno prekorači, se je Gobčevo razmerje do posojilnice nekoliko spremenilo. Prej je bila posojilnica njemu dolžna, potem je bil pa on posojilnici. A to je kmalu prebolel. Pač pa ni mogel preboleti dolge in široke jase, ki se je njegovemu gozdu tako prilagala kakor umazana in raztrgana preproga: zlikanemu parketu.

In tako mu je Vrtača, prej vir veselja, sedaj bližnja priložnost v greh. Kadar koli se ozre nanjo, vselej začne preklinjati. Včasih prekolne skavte, včasih zavarovalnico, največkrat pa oboje.

dobro pokrita, ali pa jih čuvajmo v temnem prostoru; kamor nimajo dostopa muhe.

Ako se pojavi v kraju griža, pijmo vodo in uživajmo vsa živila (mleko itd.) samo kuhana. Sadje, ki se morebiti uživa surovo, naj se pred jedjo dobro umije in površina posuši ali pa olup. Zavedati se moramo, da sadje samo po sebi ni okuženo z bacili griže; okužijo ga pa lahko muhe, če imajo na nogah bacile griže, ali pa okužene roke prodajalke in kupovalcev. Izogibajmo se hrane, ki bi nam utegnili povzročiti drisko in nas napraviti sprejemljive za grižo! Ne obiskujmo bolnikov z grižo!

2. Kaj naj stori bolnik in njegova okolica (negovalka), da se bolezen ne širi dalje? V glavnem je to že povedano v odstavku: Zdravljenje in nega bolnika. Dodam samo nekaj besed: -

Bolezni, ki je sumljiva za grižo, domači ne smejo skrivati, ampak morajo čimprej obvestiti zdravnika. Bolnike z grižo ni dovoljeno obiskovati. V bolniški sobi ne sme biti muh, zato dajmo na okno mrežo ali gazo. Če pa so v sobi že muhe, jih ne smemo spoditi skozi okno ven, da bi šle k sosedu okuževati hrano, ampak jih moramo uničiti v sobi. Ko bolnik ozdravi, se mora izvršiti večkratna (vsaj trikratna) bakteriološka preiskava bolnikovih iztrebkov, da se ugotovi, ali ne vsebujejo več bacilov griže in ali je oseba, ki je prebolela grižo, še nevarna za okolico.

3. Kaj bo ukrenila zdravstvena oblast? Zdravstvena oblast se dobro zaveda nevarnosti griže, zato tudi zahteva, da se vsak primer griže takoj prijavi, ker primeroma lahko je zaustaviti širjenje griže v samem začetku, zelo težko pa zaustaviti epidemijo.

V vsakem sumljivem primeru griže zdravstvena oblast poskrbi za čimprejšnjo ugotovitev točne diagnoze; bolnika izolira doma, ako so dani pogoji, ali pa ga pošlje v bolnišnico. Izvaja in daje navodila za razkužitev doma. Ugotavlja bacilonosce tam, kjer obstaja sum, da od njih izhajajo novi primeri bolezni.

Izvaja zaščitno cepljenje zdravih oseb v okolici bolnika, kakor tudi celih vasi in mest proti griži, poučuje prebivalstvo z javnimi predavanji, v šolah in izven šol, z letaki, brošurami itd. Skrbi, da bo v vsaki hiši odgovarjajoče stranišče; nadzira pitno vodo in dela vodovode tam, kjer jih ni.

Sistematično pregleduje osebe v trgovinah z mlekom in drugimi živili, v gostilnah, skrbi za dovoz in prodajo zdrave hrane s tržnim nadzorstvom itd.

V teh pregledih in uradovanju zdravstvenih oblasti ne smemo videti kakšnih nepotrebnih ukrepov ali celo šikaniranja prebivalstva, ampak samo skrb in zaščitne mere za omejevanje in preprečevanje nalezljivih bolezni, med njimi tudi griže.

Sodelujmo v borbi proti griži, tako bomo zaščitili pred to nevarno boleznijo sebe in druge!

Izhaja dvanaestkrat na leto. Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 0.40 Lit, za vse ostale 6 Lit.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19. Telefon 30-21.